

Máthé Réka Zsuzsánna

Miért nem lenne elég a technológiai fejlődés és a befektetések megsokszorozása?

Múlt héten hozták nyilvánosságra Mario Draghi *Az európai versenyképesség jövője* című jelentését,¹ amelyben egyrészt szembenéz az EU jelenlegi kihívásaival, másrészt javaslatokat tesz azok korrigálására. A Draghi-jelentés több ágazati politikát is vizsgál, például a digitalizációt és a fejlett technológiákat, a félvezetőket, az autóiipart és az energiaigényes iparágakat, de megemlíti, hogy az Ukrajna elleni agressziót követően a viszonylag olcsó orosz energiaforrásokról való leválás miatt az EU jelenleg is jóval drágábban jut energiahordozókhoz, mint amerikai vagy kínai versenytársai.

Draghi kiemeli az Európai Unió és az Egyesült Államok közötti GDP-különbség növekedését, amelyet elsősorban az európai termelékenység növekedésének lassulásával magyaráz. Úgy véli, hogy az amerikai előny a gyorsan fejlődő technológiai szektornak tulajdonítható. A volt elnök az EU versenyképességének növelését a termelékenység javításán keresztül kívánja elérni, és a versenyképesség alatt is tulajdonképpen a termelékenységet érti.

Az előterjesztett stratégia öt fő elemet tartalmaz: először is a közös adósságkibocsátás folytatását a szükséges tőke bevonása érdekében. Draghi legalább évi 750–800 milliárd eurós befektetést javasol. Másodszor óvatos, de pragmatikus kereskedelempolitikát – különösen Kínával szemben. Harmadszor hangsúlyozza a technológiai fejlesztések kereskedelmi hasznosításának fontosságát, és ezzel egyidejűleg az uniós munkaerő készségeinek a legújabb technológiával való összehangolását. Negyedszer: a védelmi ipar fontos szerepet játszik Draghi stratégiájában, csakúgy, mint több ellátási lánc kockázatmentessé tétele. Ötöd-ször: meg kell szüntetni az adminisztratív terheket, és egyszerűbbé kell tenni az uniós jogalkotási folyamatot – egyebek mellett azt szorgalmazza, hogy a döntéseket minősített többséggel hozzák meg.

A Draghi-jelentés egyik erőssége az iparra és a technológiára való erős összpontosítás, ugyanakkor ez egyben a gyengéje is. Míg az európai ipar alapvető fontosságú az EU versenyképességének újjáépítésében – bár a fogalmat illetően nincs egyértelmű egyetértés a szakértők között –, addig az Európai Unió

¹ The Future of European Competitiveness: Report by Mario Draghi 2024.

politikai és társadalmi aspektusaival keveset foglalkozik. Például a javasolt közös kötvénykibocsátás politikai támogatottsága alacsony, Németország jelenlegi pénzügyminisztere nem támogatja,² és a német alkotmányos adósságfék miatt a mindenkori német kormány támogatása minimális lehet.³ Emellett Draghi a Letta-jelentéssel ellentétben alig foglalkozik a demográfiával, a területi és társadalmi kohézióval kapcsolatos kérdésekkel,⁴ amelyek azonban az Európai Unió szakpolitikáinak fontos elemei. Megelégszik annyival, hogy kiemeli, hogy az EU teljes tényezőtermelékenysége (TFP vagy MFP) sokkal alacsonyabb amerikai versenytársáénál, és ennek leküzdése érdekében a termelékenységet kell növelni.

Hogyan is mérjük a versenyképességet?

A Draghi-jelentés szerint jelenleg 20%-os különbség van az EU és az USA TFP-szintje között, ám a több száz oldalas elemzés nem tér ki ennek részletes vizsgálatára. Ennek hiányában a rendkívül nagy befektetés és a technológiai fejlesztésekre helyezett hangsúly mint a versenyképesség záloga több kérdést is felvet, így például azt, hogy a technológiai fejlesztésekkel elért termelékenység növelése valóban versenyképesebbé teszi-e az EU-t. Másrészt az EU és az USA közötti teljes tényezőtermelékenységet illető rendkívül eltérő értékek sem egyértelműek.

A teljes tényezőtermelékenység az egyes cégek, iparágak, ez esetben államok gazdaságának kibocsátási maradványnövekedését méri, amely nem magyarázható a hagyományos inputok, mint például a munkaerő és a tőke vagy a technológia felhalmozódásával. Más szóval ha a munkaerő- és tőkeinputok változatlanok maradnak adott időszakban, a kibocsátás változásai a MFP változását mutatják. Az MFP változásai tükrözik a költségek átcsoportosítását, a menedzsmentgyakorlatok, a márkanevek értékeiben vagy a szervezetekben bekövetkezett változások, az általános tudás, a méretgazdaságosság, a globális piaci verseny és a mérési hibák hatásait. Az MFP mozgatórugói három fő csoportba sorolhatók. Először is, az innovációhoz, a tudáshoz és a technológiákhoz kapcsolódó tényezők, mint például az alkalmazott kutatás és fejlesztés, illetve a digitalizáció. Másodszor, azok a tényezők, amelyek hozzájárulnak a meglévő

² FAGGIONATO – VON DER BURCHARD 2024.

³ MÁTHÉ 2024.

⁴ LETTA 2024.

Miért nem lenne elég a technológiai fejlődés és a befektetések megsokszorozása?

készségek és képzettségek elterjedéséhez és a közszféra infrastruktúrájának használatához. Végül azok, amelyek a menedzsmenttel és az erőforrások ágazatok közötti elosztásával kapcsolatosak, mint például a pénzügyi fejlődés, az üzleti dinamika, a külső piaci tényezők.

A teljes tényezőtermelékenység növelése elképzelhető olyan technológiák és eljárások bevonásával is, amelyek a környezetet súlyosan károsítanak. Ám szinte biztosak lehetünk abban, hogy az európai polgárok számára a versenyképesség ilyenszerű javítása nem elfogadható opció. Éppen ezért a teljes tényezőtermelékenység vizsgálatakor érdemes az OECD környezeti módosításokkal képzett teljes tényezőtermelékenységének (EAMFP) adatait megvizsgálni, és azokat összehasonlítani.⁵

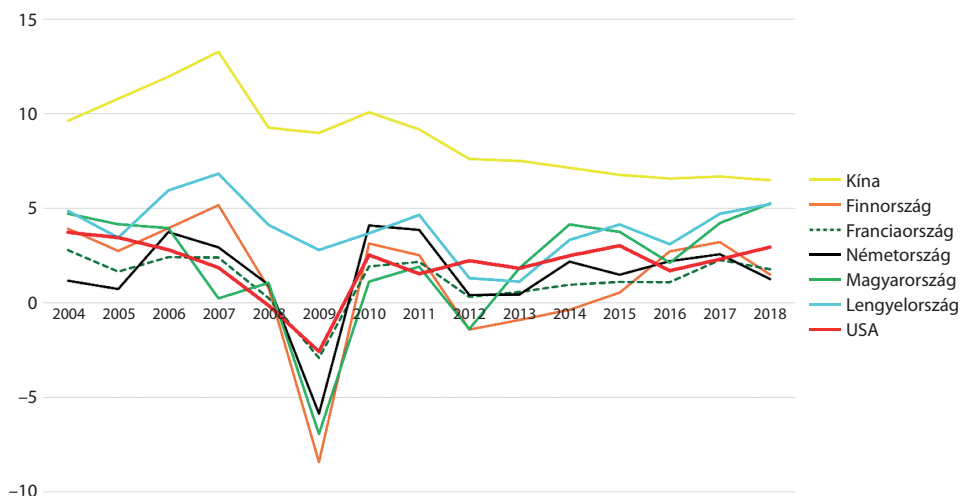
Az OECD adatbázisa a kívánatos és a nemkívánatos outputok együttes termelésének maradék növekedését méri, amely nem magyarázható az inputok (beleértve a munkát, a termelt tőkét és a természeti tőkét) felhasználásának változásával. Az inputfelhasználás növekedése esetén az EAMFP akkor növekszik, ha a GDP nő, vagy ha a szennyezés csökken. Vagyis figyelembe veszi a szennyezést vagy a környezet súlyos károsodását is, ezért különösen alkalmas mutató a teljes tényezőtermelékenység mérésére.

Mekkora is a lemaradás?

Az OECD nem szolgáltat adatokat az EU-ra mint blokkra vonatkozóan, azonban az USA-ra, Kínára és a tagállamokra vonatkozóan 2018-ig vannak adatok. Terjedelmi korlátok miatt az EU néhány jelentős gazdaságát (Németország és Franciaország), valamint néhány kisebb országát (Finnország, Magyarország és Lengyelország) vizsgáltam meg, és hasonlítottam össze az USA-val, illetve Kínával.

Az adatok azt mutatják, hogy a GDP növekedési ütemében kifejezett EAMFP nem mutat kiemelkedő értékeket az Egyesült Államokban a vizsgált uniós tagállamhoz képest. Bár csak néhány tetszőleges ország értékei vannak összehasonlítva, nem valószínű, hogy a teljes EU-ra vonatkozó értékeknél jóval magasabb lehetne az USA EAMFP-növekedésének értéke. Ugyanakkor szembeűnő, hogy az idősor változásai kevésbé drasztikusak, mint például a Finnországban mért adatok (1. ábra).

⁵ Environmentally Adjusted Multifactor Productivity [é. n.].

1. ábra: A környezeti módosításokkal képzett teljes tényezőtermelékenység GDP-ben kifejezett növekedése

Forrás: Environmentally Adjusted Multifactor Productivity [é. n.]

A 2008–2009-es pénzügyi válság során az EU-tagállamok és az USA jelentősen veszített az EAMFP-értékből, a vizsgált államok közötti veszteség mértéke meglehetősen eltérő volt: Finnországot, Magyarországot és Németországot érintette a legsúlyosabban, ahol az előző évhez képest –8,41% és –5,86% közötti volt a változás, míg az USA-ban alig 2,56%-os volt a csökkenés. Ezzel szemben Lengyelországnak sikerült 2,79 százalékponttal növelnie a GDP növekedési ütemét, ami Kína 8,98 százalékpontos növekedése mellett eltörpül. A 2009-ben Európa-szerte tapasztalt erőteljes visszaesés azt mutatja, hogy a nemzetközi pénzügyi piacok sokkal erősebb hatást gyakoroltak az európai EAMFP-re, mint az USA-ban vagy Kínában. Összességében Kína EAMFP-értékei sokkal magasabbak, mint az EU és az USA értékei, bár 2008 óta éles visszaesést mutatnak, ami a környezetszennyezés és az MFP csökkenésének kombinációja miatt alakulhatott ki.⁶

Az európai tagállamok EAMFP-értékeinek éles változásait, szemben az Egyesült Államokban mért kisebb kilengésekkel, nehéz megmagyarázni a technológiai fejlődés hiányával, ahogyan azt Draghi sugallja. Ebben az esetben inkább stabilabban csökkenő EAMFP-értékeket látnánk a tagállamoknál, mérsékelt emelkedésekkel és visszaesésekkel. A mutatott tendenciát sokkal

⁶ HUANG 2024.

Miért nem lenne elég a technológiai fejlődés és a befektetések megsokszorozása?

inkább magyarázza az európai gazdaság sebezhetősége a pénzügyi piacokkal, az üzleti dinamikákkal és a külső piaci tényezőkkel – más szóval az erőforrás-elosztással és -menedzsmenttel kapcsolatos tényezőkkel – szemben. Vagyis az EU gazdaságai kevésbé rugalmasak, így kevésbé képesek gyorsan reagálni a külső környezetre, mint az USA.

Az energiaellátás alacsonyabb áron való biztosítása az EU alapszükséglete, amely minden bizonnyal rendkívül jelentős befektetést igényel. Ugyanakkor az OECD adatai rávilágítanak, hogy a relatív olcsó orosz energiahordozókkal rendelkező uniós tagállamok – Lengyelország kivételével – is strukturális problémával küzdöttek, amelyet nem lehet technológiai fejlesztésekkel megoldani. Az uniós tagállamok gazdaságának gyorsabb alkalmazkodóképesség-növelését és adminisztratív tehermentesítését kellene mielőbb célul kitűzni és megvalósítani. Ezen, valamint a vállalatok menedzsmentjén nem valószínű, hogy érdemben tudna javítani az egyhangú döntés eltörlése, sem a közös adósság növelése.

2024. szeptember 17.

Felhasznált irodalom

- Environmentally Adjusted Multifactor Productivity [é. n.]. *OECD Data Explorer*. Online: [https://data-explorer.oecd.org/vis?df\[ds\]=DisseminateFinalDMZ&df\[id\]=DSD_EAMFP%40DF_EAMFP&df\[ag\]=OECD.ENV.EPI&df\[vs\]=1.0&dq=.A.EAMFP_G.&pd=2010%2C&to\[TIME_PERIOD\]=false](https://data-explorer.oecd.org/vis?df[ds]=DisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_EAMFP%40DF_EAMFP&df[ag]=OECD.ENV.EPI&df[vs]=1.0&dq=.A.EAMFP_G.&pd=2010%2C&to[TIME_PERIOD]=false)
- FAGGIONATO, Giovanna – VON DER BURCHARD, Hans (2024): Germany's Lindner Rejects Draghi's Common Borrowing Proposal. *Politico*, 2024. szeptember 9. Online: www.politico.eu/article/germanys-lindner-rejects-draghis-common-borrowing-proposal/
- HUANG, Yanzhong (2024): China's Battle Against Air Pollution: An Update. *Council on Foreign Relations*, 2024. április 24. Online: www.cfr.org/blog/chinas-battle-against-air-pollution-update
- LETTA, Enrico (2024): *Much More Than a Market. Speed, Security, Solidarity. Empowering the Single Market to Deliver a Sustainable Future and Prosperity for All EU Citizens*. Online: www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf
- MÁTHÉ Réka Zsuzsánna (2024): A német fékek: válaszüton a biztonság és a haladás között. In SCHMIDT Laura – TÁRNOK Balázs (szerk.): *Szakpolitikai elemzések 2023. II. félév*. Budapest: Ludovika, 85–89.
- The Future of European Competitiveness: Report by Mario Draghi (2024). *European Commission*, 2024. szeptember 9. Online: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en